

**Co obnáší kódování
kvalitativních dat II,
aneb Opakování
matka moudrosti**

Metodologie pro ISK | 9. 12. 2016

Jak analyzovat?

6 Komu

Několik úrovní práce s daty -> „žebřík“ vedoucí ke stále vyššímu stupni abstrakce

1. třídění dat, jejich kódování a kategorizace;
2. formulace základních (jádrových) tvrzení;
3. interpretace;
4. komparace;
5. teoretická generalizace.

→**Důležité!** Povaha kvalitativního výzkumu je cirkulární, to znamená, že se jednotlivé kroky překrývají, výzkumník se může vracet k již realizovaným krokům a revidovat je.

A grayscale background image of a desk. On the left, a laptop is partially visible. In the top left corner, there is a small potted plant. In the top right, a pair of glasses is resting on the desk. In the center-right, a hand is holding a pen, ready to write on a piece of paper. On the right side, a wristwatch is visible. A large blue vertical bar is overlaid on the center of the image, containing white text.

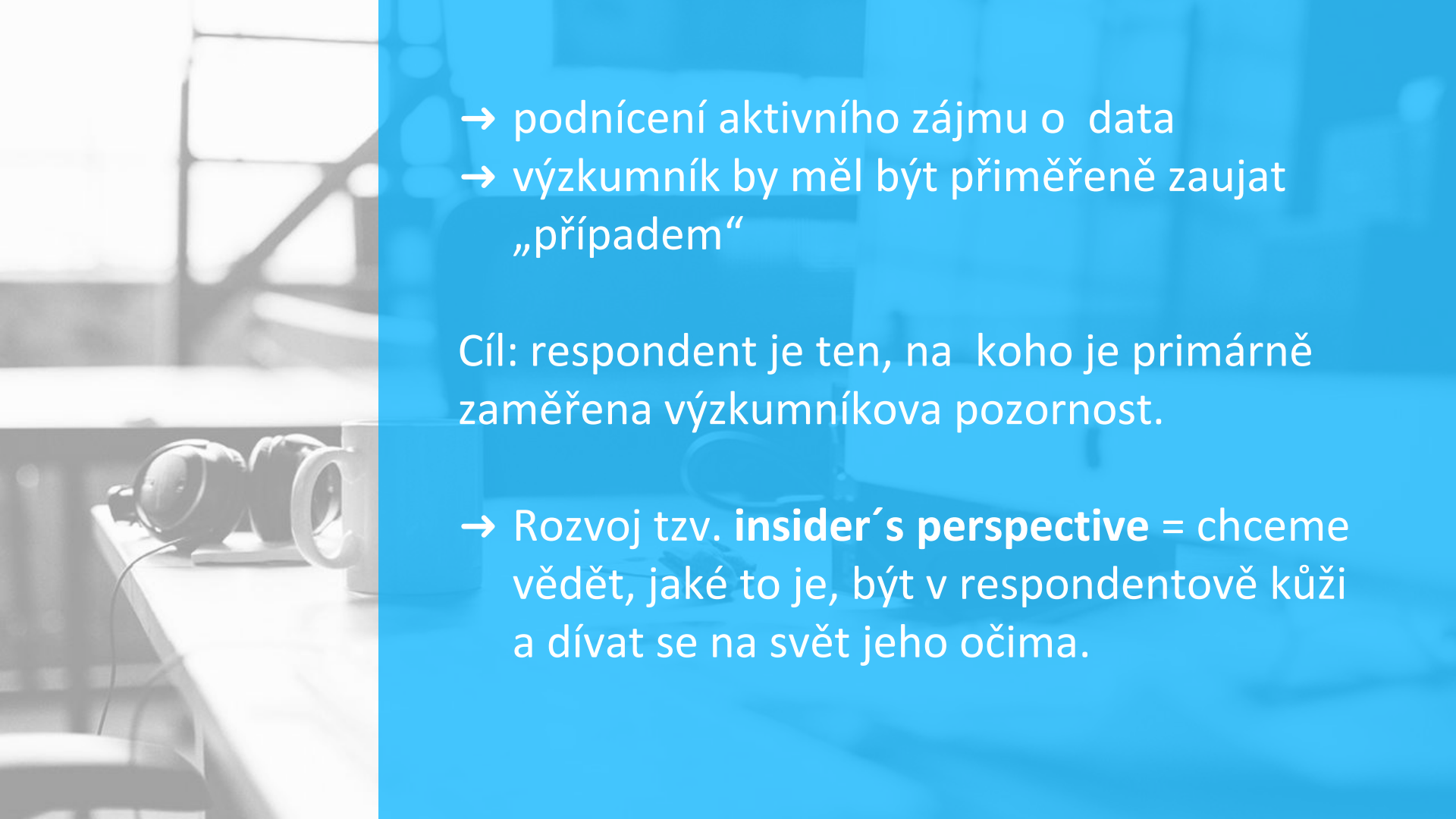
1.

Shromáždění a uspořádání dat

A top-down view of a desk with a laptop on the left, a pair of glasses at the top right, a hand holding a pen writing on a notepad on the right, and a wristwatch on the right. A blue semi-transparent overlay covers the center of the image.

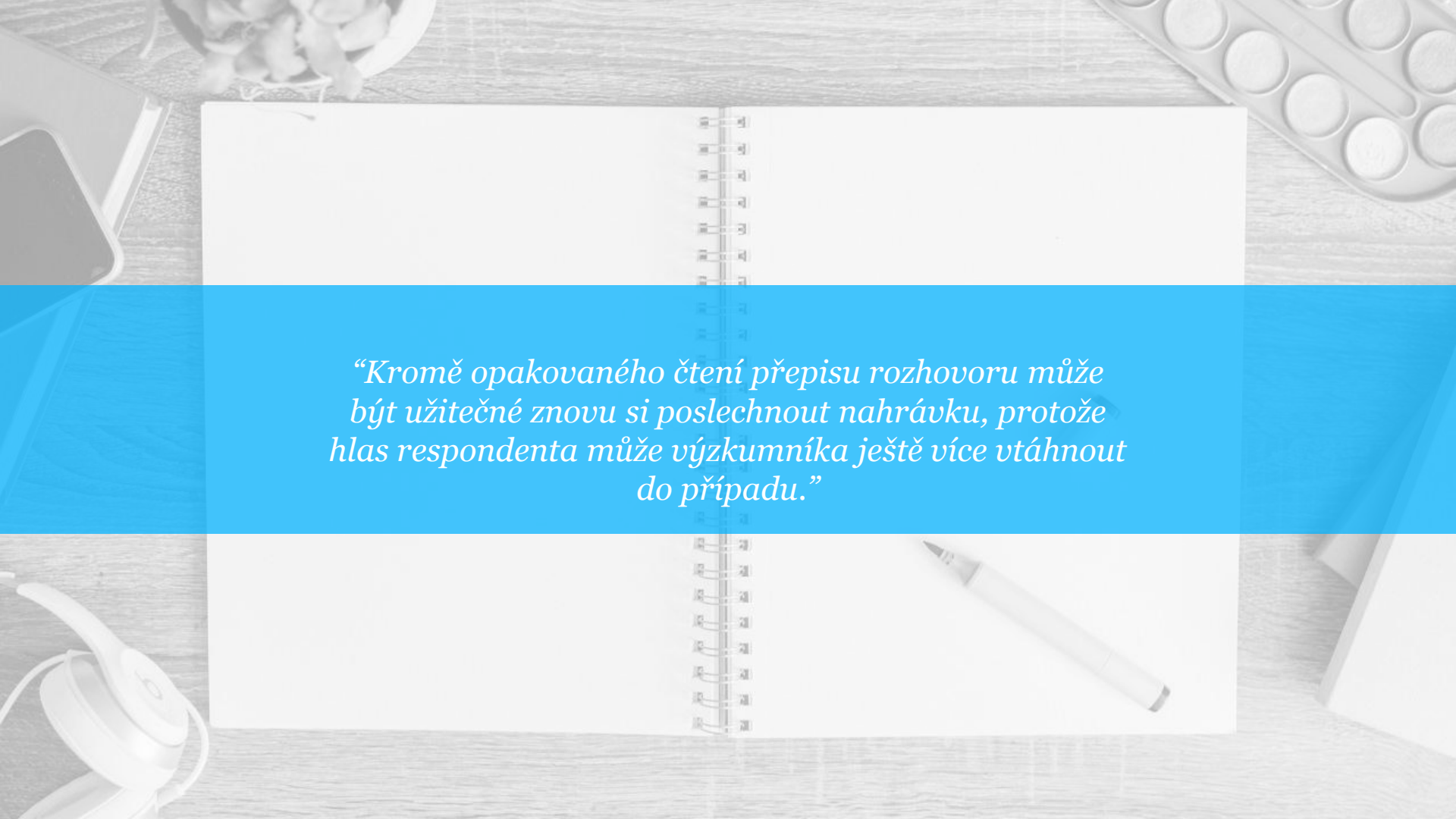
2.

Čtení a opakované čtení

-
- podnícení aktivního zájmu o data
 - výzkumník by měl být přiměřeně zaujat „případem“

Cíl: respondent je ten, na koho je primárně zaměřena výzkumníkova pozornost.

- Rozvoj tzv. **insider's perspective** = chceme vědět, jaké to je, být v respondentově kůži a dívat se na svět jeho očima.

A top-down view of a desk with a spiral notebook, a pen, a watercolor palette, and a pair of headphones. The notebook is open and blank, with a blue horizontal band across the middle containing text. The pen is white and lies on the right page. The watercolor palette is in the top right corner, and the headphones are in the bottom left corner.

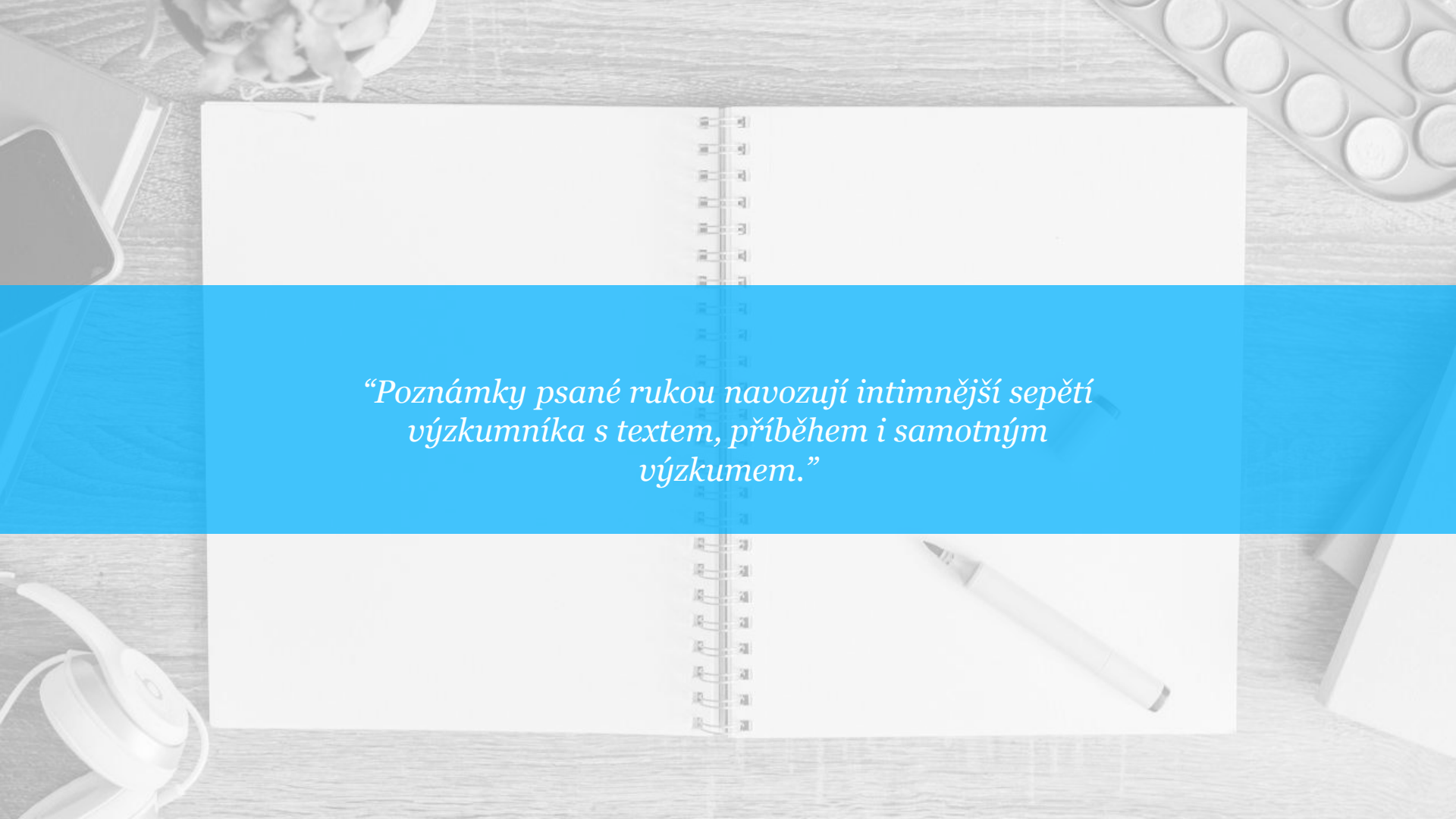
“Kromě opakovaného čtení přepisu rozhovoru může být užitečné znovu si poslechnout nahrávku, protože hlas respondenta může výzkumníka ještě více vtáhnout do případu.”

3.

zachytit vše, co je
v textu významné
a zajímavé

Otevřenost vůči datům

Počáteční poznámky a komentáře

A top-down view of a desk with a spiral notebook, a pen, a watercolor palette, and a small bowl of fruit. The notebook is open and blank, with a blue horizontal band across the middle containing text. A white pen lies on the right page. A watercolor palette is in the top right, and a small bowl of fruit is in the top left. A white object, possibly a water bottle or container, is in the bottom left.

*“Poznámky psané rukou navozují intimnější sepětí
výzkumníka s textem, příběhem i samotným
výzkumem.”*

Tři druhy poznámek

Deskriptivní

zaměřují se na obsah toho, co respondent říká, na strukturu myšlenek a zkušeností, které utvářejí jeho svět

Lingvistické

zaměřují se na respondentovo specifické používání jazyka včetně metafor

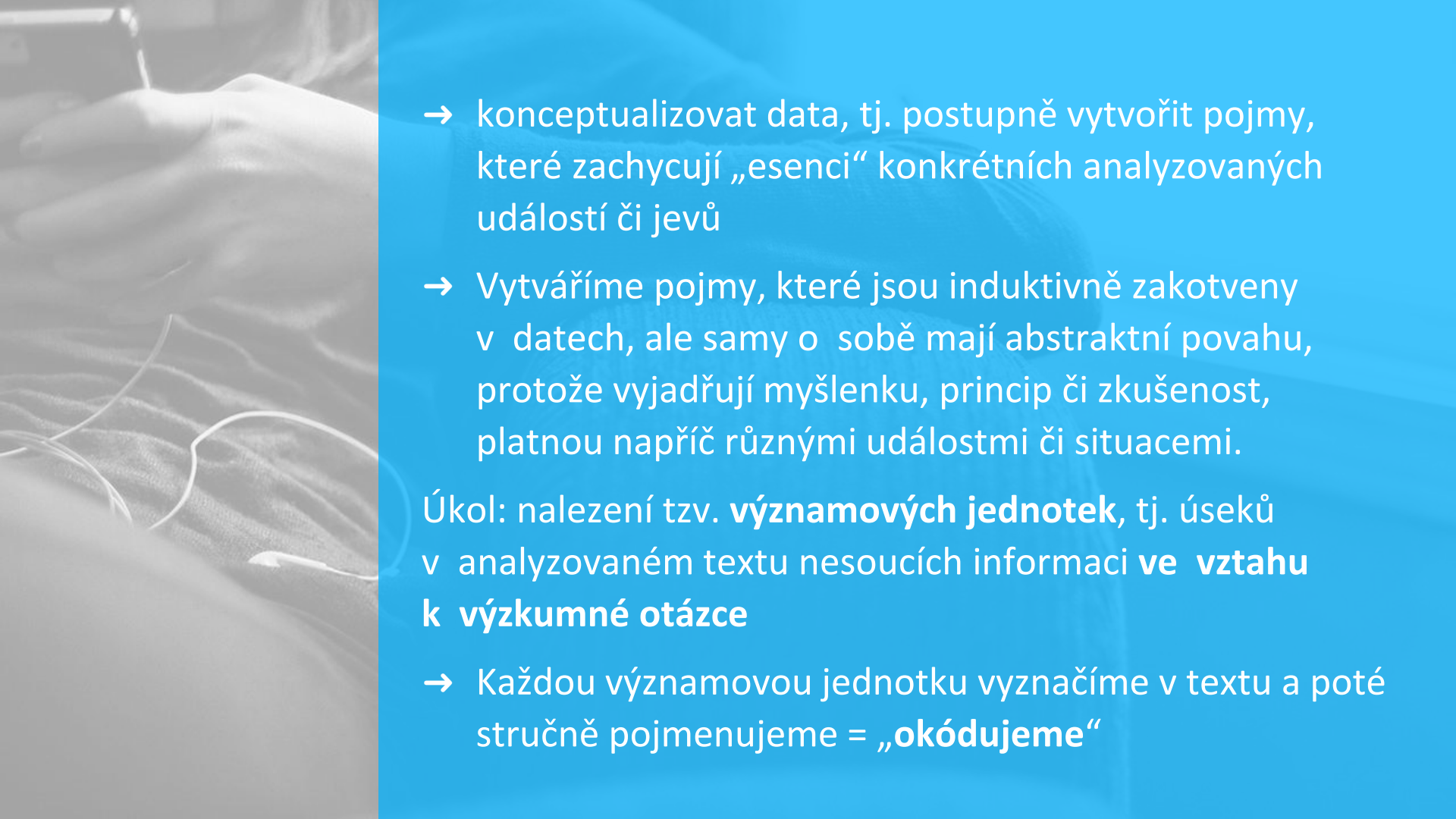
Konceptuální

jsou více interpretativní, mají např. povahu otázek, které se v nás vynořují při čtení textu. Musí být založeny na slovech respondenta

A top-down view of a desk with a laptop on the left, a pair of glasses at the top right, a hand holding a pen writing on a notepad on the right, and a wristwatch on the right. A blue semi-transparent overlay covers the center of the image.

4.

Otevřené kódování

→ konceptualizovat data, tj. postupně vytvořit pojmy, které zachycují „esenci“ konkrétních analyzovaných událostí či jevů

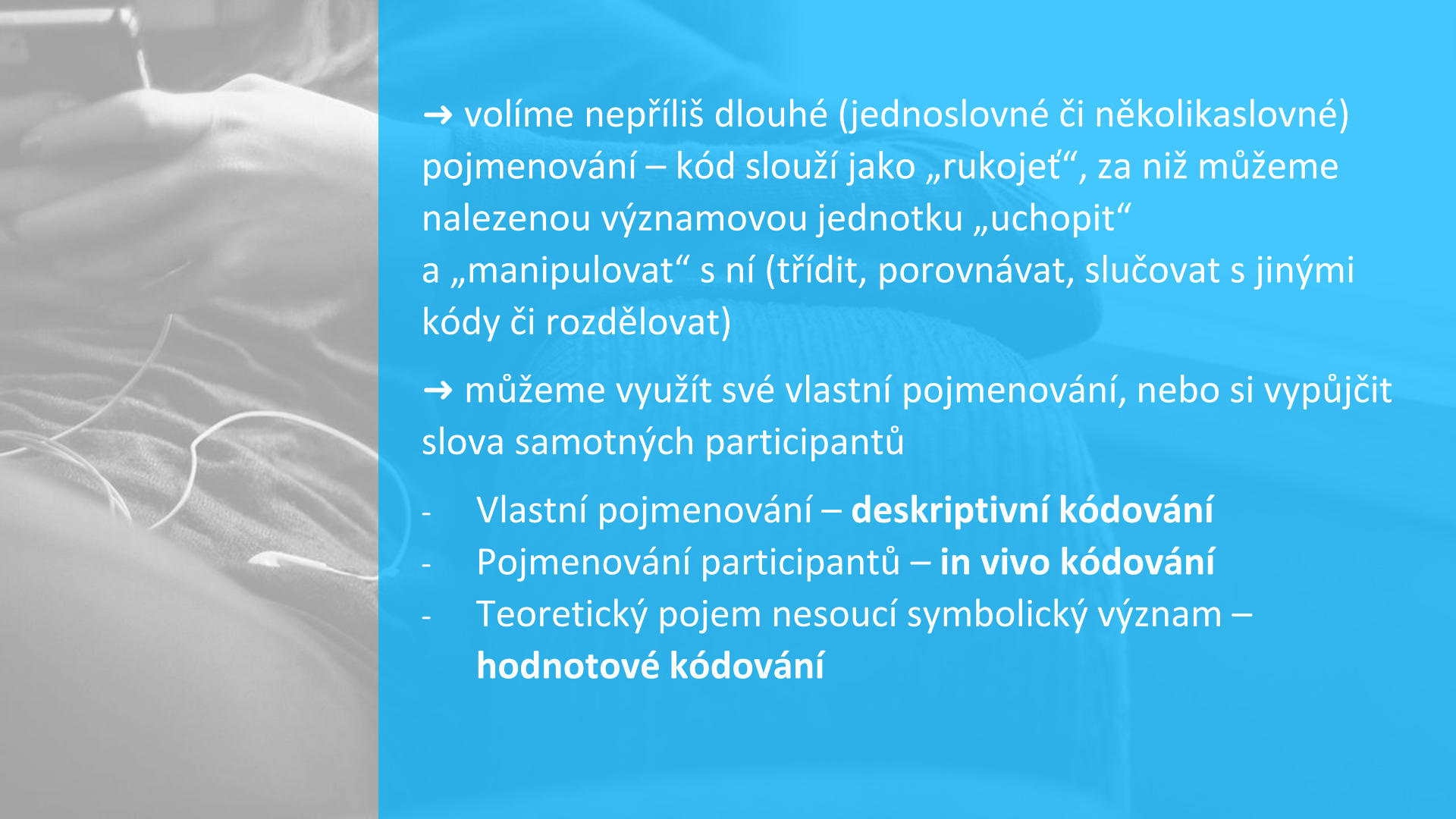
→ Vytváříme pojmy, které jsou induktivně zakotveny v datech, ale samy o sobě mají abstraktní povahu, protože vyjadřují myšlenku, princip či zkušenost, platnou napříč různými událostmi či situacemi.

Úkol: nalezení tzv. **významových jednotek**, tj. úseků v analyzovaném textu nesoucích informaci **ve vztahu k výzkumné otázce**

→ Každou významovou jednotku vyznačíme v textu a poté stručně pojmenujeme = „**okódujeme**“

A top-down view of a desk with a spiral notebook, a pen, a water bottle, and a tray of watercolor paints. The notebook is open and has a blue horizontal band across the middle. The text is written in white on this band.

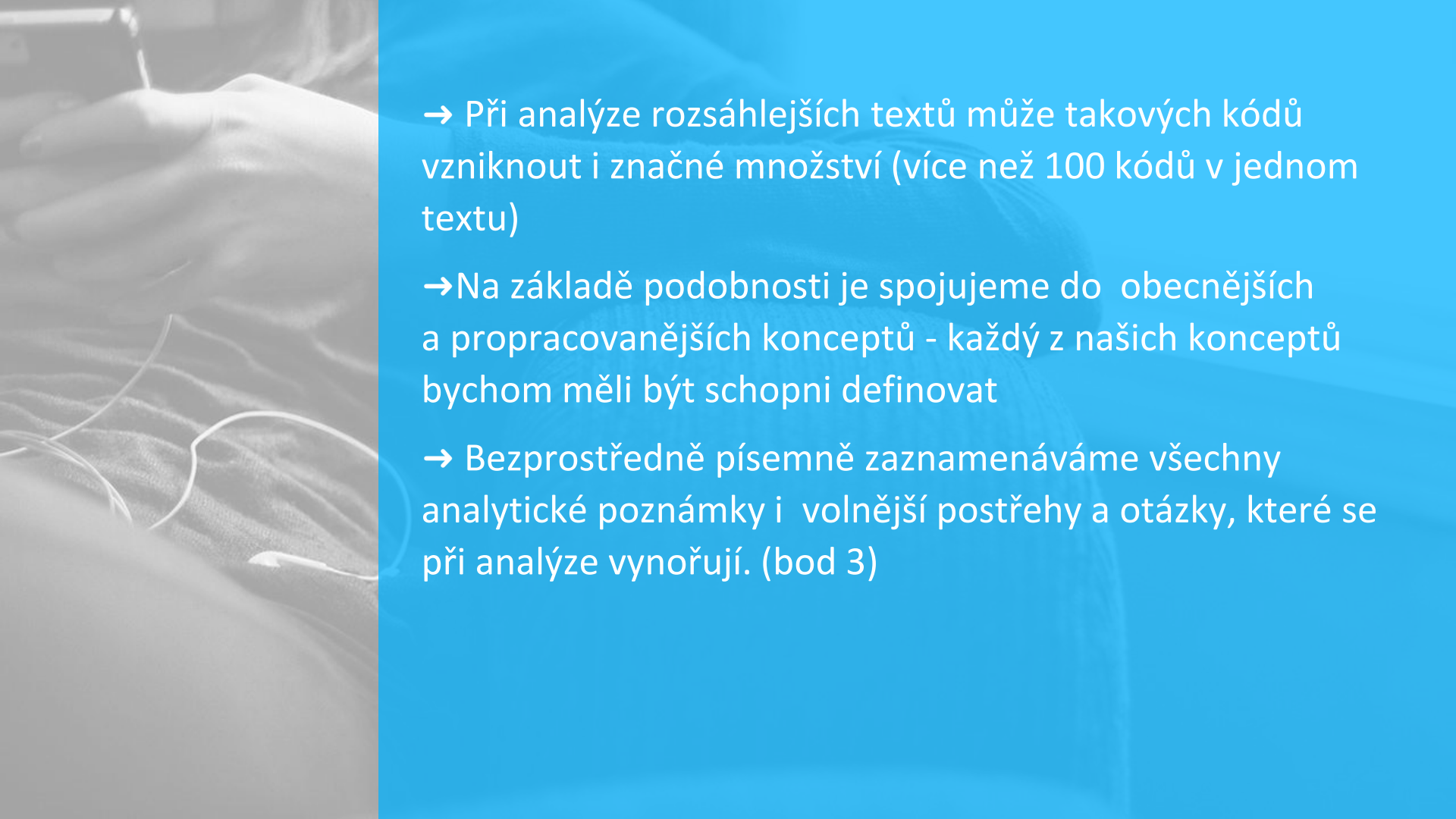
“Kód by měl výstižně shrnovat podstatu významové jednotky tak, jak jí jako výzkumníci v danou chvíli rozumíme = propojení mezi daty a jejich významem.”

→ volíme nepříliš dlouhé (jednoslovné či několikaslovné) pojmenování – kód slouží jako „rukojeť“, za niž můžeme nalezenou významovou jednotku „uchopit“ a „manipulovat“ s ní (třídít, porovnávat, slučovat s jinými kódy či rozdělovat)

→ můžeme využít své vlastní pojmenování, nebo si vypůjčit slova samotných participantů

- Vlastní pojmenování – **deskriptivní kódování**
- Pojmenování participantů – **in vivo kódování**
- Teoretický pojem nesoucí symbolický význam – **hodnotové kódování**

→ Při analýze rozsáhlejších textů může takových kódů vzniknout i značné množství (více než 100 kódů v jednom textu)

→ Na základě podobnosti je spojujeme do obecnějších a propracovanějších konceptů - každý z našich konceptů bychom měli být schopni definovat

→ Bezprostředně písemně zaznamenáváme všechny analytické poznámky i volnější postřehy a otázky, které se při analýze vynořují. (bod 3)

A top-down view of a desk with a laptop on the left, a pair of glasses at the top right, a hand with a watch writing on a notepad at the bottom right, and a pen nearby. A blue semi-transparent rectangle is overlaid in the center.

5.,6.,7.

Revize kódů
Kategorizace
Hledání vztahů

		Petr Středa	Ondřej Procházka	Hana Veselá	Václav Hákl	Antonín Vyhýbal	Alena Šťastná	Pavel Novák	Jan Kratochvíl
T E C H N O L O G I E	Chybějící vodítka				ř. 70 ř. 133-137				
	Nadbytečné informace							ř. 151-154 ř. 179	
	Bariéra orientace		ř. 83-84 ř. 142-145		ř. 50-51 ř. 71 ř. 75-77 ř. 133-137		ř. 73-74	ř. 124 ř. 126-131 ř. 135-137 ř. 140-142	
	Nežádoucí změny			ř. 74-75	ř. 72-74 ř. 139				ř. 144 ř. 152
	Nedostatečnost technologie			ř. 89-91			ř. 106-109		ř. 118-122
	Nedokonalost technologie		ř. 41-44 ř. 94-97 ř. 123-129 ř. 163-167	ř. 59-63 ř. 67-70	ř. 24-27 ř. 68-70 ř. 93-97 ř. 106-108 ř. 161-162	ř. 93-100, ř. 103-107 ř. 112-115 ř. 187-190	ř. 26-27 ř. 102-109 ř. 120-121		ř. 65 ř. 71-72 ř. 77-79 ř. 85 ř. 91-94 ř. 115-118 ř. 128-130
	Ideální stav	ř. 72-74	ř. 153-155		ř. 97-99 ř. 117-119 ř. 148	ř. 204-207		ř. 134-142	ř. 61 ř. 124-128
Pozitiva technologie	ř. 38-40 ř. 89-91	ř. 25-28 ř. 72-75 ř. 159		ř. 130-132	ř. 46-48, ř. 77-83 ř. 197-199 ř. 203	ř. 30-32 ř. 37-42	ř. 33 ř. 188-189		

Jak psát?

6 Komu

Datové úryvky

Dobře ošetřit datové fragmenty v textu: vybrat úryvky, které reprezentují klíčové kódy a kategorie, a logicky je v textu seřadit.

- zůstává do značné míry mimo text samotný
- Čtenář nemá přístup k celému datovému materiálu, stejně jako ke způsobu, jakým byl v první fázi kódován
- **Zásada!** v textu musí být vždy přítomny fragmenty surových dat (části přepisů rozhovorů, části terénních poznámek pozorovatele atd.)
- Tyto datové úryvky musí být jednoznačně odlišitelné od autorského textu (uvozovkami, jiným typem písma, jiný řádkováním či odsazením)
- Úryvky z dat je třeba doprovodit kontextuálními informacemi – například o tom, kdo je původcem dané promluvy, co přecházelo zachycené situaci atd.

A person wearing a white lab coat and a surgical mask, holding a pair of glasses. The image is partially obscured by a blue overlay on the right side.

Autorský text

Jasně formulovat jádrová tvrzení:

- deklarovat, o čem datové úryvky svědčí, formulovat tzv. jádrová tvrzení, tedy jednoduše vyjádřit základní nálezy, k nimž nás naše data vedou
- Vybíráme právě takové datové úryvky, které dosvědčují základní vzorce či pravidelnosti, jichž jsme si v našem materiálu povšimli
- jádrová tvrzení umísťujeme před jednotlivé datové úryvky

Autorská interpretace

Nabídnout rozpracovanou interpretaci toho, co se v úryvcích říká či děje.

- Týž datový úsek mohou různí lidé „přečíst“ velmi různým způsobem
- Úkolem výzkumníka je ukázat data a následně osvětlit, jaký význam jim připisuje.
- Interpretace, kterou autor obvykle umísťuje bezprostředně za daný datový fragment, je aktem hledání významu daného výroku či akce.
- Víme, že se něco děje (úroveň 2) a je třeba nabídnout vysvětlení, proč se to děje (úroveň 3).
- Pozor na nadinterpretaci - do citace projektujeme vlastní nepodložené představy o dané situaci

Rodiče ve sledovaném vzorku téměř unisono vyjadřují spokojenost s učitelkami svých dětí.

To mě zpočátku překvapovalo, neboť jsem předpokládala, že vzdělaní a sebevědomí středostavovští rodiče se budou alespoň k některým učitelským praktikám vyjadřovat kriticky a že se ve vzorku objeví také oblíbené a neoblíbené učitelky. Zdá se však, jako by spokojenost nevycházela z vlastností učitelek jako spíše z vlastností rodičů. [...] Paní

Vránová, která je zkušenou matkou – její tři děti v součtu vystřídalaly několik učitelek – k tomu podotýká: *Takže my fakt jako mám pocit, že jsme měli zatím štěstí na tu skladbu těch učitelů a na tu komunikaci s nima, jo, že někteří rodiče, vím, co mají jiné učitele, tak že to není úplně, že by si vyskakovali.* Z citace vysvítá, že porovnává nejen „své“ a „cizí“ učitelky

(které ovšem osobně nezná), ale také sebe a jiné rodiče. V prvním plánu jde o předpoklad, že ke kvalitní komunikaci je zapotřebí dvou stran a neschopnost vyjít s učitelkou je do jisté míry také vinou rodičů. V druhém plánu se patrně skrývá axiom, že dítě dobrého rodiče nemůže mít špatnou učitelku. Pokud by totiž rodič označil učitelku za špatnou, bylo by jeho morální povinností ve vztahu k dítěti situaci nějak řešit, například přeřazením dítěte do jiné třídy či školy. [...] Vyjadřování spokojenosti s učitelkou tak funguje zároveň jako strategie sebepotvrzování v roli dobrého rodiče. (Šedřová, 2009, s. 45)

A grayscale photograph of a hand holding a piece of chalk, writing on a chalkboard. The hand is positioned on the right side of the frame, and the chalk is in contact with the board. The background shows faint, illegible handwriting on the chalkboard. Overlaid on the left side of the image is the text 'Čas na ponoření se do dat' in a bold, blue, sans-serif font.

**Čas na ponoření se
do dat**